

PARABUNAR

**SVOBODA
JE SVOBODA
TISTI
KI MISLIJO
DRUGAČE**

Marijan Pungartnik

GRADNJA UNIVERZITETNE SAMOUPRAVE

Pri organizacijski spremembi klasične družbene organizacije Zveze študentov v študentsko skupnost, ki naj bi razveljavila univerzitetno samoupravo, narejeno bore malo. Mnogi se zavedajo, da to organizacija, kot da je popolna in dokončna, ne posredno pomeni nevarnosti univerzitetne samouprave pa so v veliki skrbnosti. Del študentskih predstavništev se je bolj ali manj skoncentriralo v izvršnem odboru skupnosti študentov, ki pa nima vzvodov, da bi jih s političnim delom ne le na političnem nivoju. Le to naj bi bilo namreč te delovne dejavnosti študentske skupnosti, nujni in karaven podaljšek pravočrtnosti na univerzi. Študentska skupnost brez človeške univerzitetne samouprave ostaja še vedno v mejah klasične politične organizacije, ki ima v našem političnem sistemu samo mobilnost, s sindikalistično vlogo v transmisijem traku. Kot taka se večkrat vrže v konflikte z izvršnim odborom Zveze komunistov, pri čemer je treba ozkorekiti njeno delo, da priloži jasne predstave o mejah njenih programov.

Madnji dve leti sta minili v merjenju moči različnega odbora študentske UK ZKS, toda ne v delovnem merjenju. Tako imenovani proletarijski entančni spopad je prenesel delovanje na nebstvene probleme, pri katerih igre: namesto da bi si univerzitetni komiteji trudili s stvaritve, so si izrekli deklaracij glede bogatenja, ki ne izvira iz dela, da primarno imajo študentje za dobro vedeli, koliko čistega profita zasluži. DDU na drugi strani (tribune), si je trudil spraviti iz uredništvu Tribune, da bi študentje v nebstvenih področjih so pomenile. Sedanje politične pozicije; veljavljale so se izjave, ne pa akcije - študentje so se za to, da bi se lahko za reprezentativno podporo, ne pa za skupno akcijo za namaganje izmer. Ni čudno, da se je prav v tem obdobju razpisalo po inšpektivno tganjanje duhov. V istem času pa je študentje našli svojo pot.

Študentje smo v položaju, da imamo stvari vidimo priložnosti drugim ne pozabimo, da smo pri izvoru vseh informacij, ki nam kažejo da na mnoge pojave svobodneje reagiramo). Študentje naj bi bili Zveza študentov in njen tisk vzvod revolucije. Študentje se odprlo na obsežna problematika odnosa Skupnosti študentov in Zveze komunistov. "Samostojnost Zveze študentov" - govorniki so se spredali v rastoro svobode, ki ga je odprla Zveza komunistov, ki je s politični subjekt, in, če je treba dodati, s politično akcijo, ki priloži dosegu tega svobodnega prostora. Študentje so se spredali na to, da e pa meja Zveze študentov, ki v nadežni samoupravi tega prostora svobode lahko realizira svojo posebno delovno mesto, ki ne zmanjka ni le od tako imenovanih sindikalističnih akcij, ki priložni na strani politične dejavnosti. Nalašč sem izbral prav te besede, ki govorniki o POLITIČNI povezevi študentske (statalne) organizacije komunističe e organiziranosti. Mnogi danes odkrivajo razloge za to, da je bilo s zvojem samoupravljanja preneseno od politikov in upravnih zaodvnanj na emoupravne organe - govorniki O NESREČNEM LOČEVANJU DNEA VE IN PARTIJE. S takim pojmovanjem delo Zveze komunistov se smikajo samoupravna tla Skupnosti študentov, s katerimi bi bilo obo eseno odločanje o delu na univerzi v okviru neke politične oblasti, ne da bi organsko izhajalo iz delovnega stanja študentov in drugih univertitnih delavcev. Najpogosteje so tako samoupravne koncepte" - iz az nemoci, da se o skupnih problemih študentov in drugih delavcev o odločamo z vsemi prizadetimi - pač je to medicinska takatere ali arkoli drugega.

Štiri letna dohodina odnosov študentske skupnosti in univerzitetne Zveze komunistov je dostikrat pokazala, da komunistični voditelji v ideološki rastoro", pač pa so ga odredjali po zapovedi študentov. Študentje so pozitivnih politizacijah (ena od njih je bila razprava o negi študentov na Hrvaškem - toda ne v žametastih razpravah, ki so se odvijale v slavni gosti) se je Zveza komunistov in študentov. Njena delovni prostor se je koval v brezplodnih razpravah. Njeno PRETVARJA JE, da razume probleme, ki so povzročili nastanek študentskega gibanja, se je razkrilo v jesensko-zimskem obdobju. Namesto da bi se sku naj z izvršnim odborom vrgli v obnovo ali aktualizacijo Skupnosti, kar bi se po drugi strani odrazilo tudi v Zvezi komunistov, se je kontakt prekinili; dostikrat je bil odvrten diletantizem, s katerim so se nekateri člani komiteja lotevali družbenih vprašanj. "Komunistično zares ne obstaja samo v odnosu na desno, ni utemeljeno s PROTI meščanskem, ampak z ZA (komunizem)." V odnosu do Skupnosti študentov je bil es program v boju zoper "klerikalizem, nacionalni nihilizem in levo razo". Ničesar afirmativnega. V takem stanju Zveza komunistov in univerzi prav gotovo ne more biti tisto, za kar se opredelil prej. Gre torej za škodljivo cepljenje moči, v kateri je bil poskus odločilnega pozarjanja na nekatere probleme obsojen kot "leva fraza", fraza v olgotrajnih in brezplodnih razpravah pa se je v posebnih razmerah' 1. Die Frau - Woman - La femme - La donna o svetila. In karavana, ki je v tem času tiho šla mimo, je pustila dosti sledov. Kajti naloga komunistov naj ne bi bila samo v vnetem pritrjevanju tERICAM, ampak v tem, da med drugim v svojem delovnem okolju izbija spone apatije in načenja brezskrbnost. Politizacija s pomočjo derstva in apela na čustveno reakcijo je nezadostna - je le prvi sunek, a se lahko kakršna koli akcija zgradi. Če hočemo doseči trajno aktualizacijo stanja, ga moramo navezati na pogoj, s pomočjo katerega je nek študent in samo študent. To pa je brez dvoma študij kot osnovno slo člana univerzitetne skupnosti. Zavestno in samostojno vodjenje funkcij v delu smo poimenovali samoupravljanje. In če samoupravljati ni bilo uspešno uveljavljeno, ga je bilo treba uveljaviti. Tu pa je raka, v kateri je tudi KUK odpeval, ne le študentje - komunisti. am ne mislim opravičevati izvršni odbor; nasprotno. Vendar pa je držal iniciativo in kot kaže, bo poskusil tudi kaj napraviti. Kaj pa o drugega komiteju UK, kot pa da se pridruži. S tem bi vsaj malo veljavlo forumu, s katerim bi imel tovariš Popit prav gotovo zani tjsi pogovor, kot pa ga je imel z nekaterimi komunisti iz političnih klubov o idejno političnih tokovih na univerzi.

BRANKO POPIT

BRANKO POPIT O UNIVERZI

Predsednik komisije je v istem času v nekaterih aktivih ZK pogovo varjal o študentskih predstavništvih, študentskih in idejnopoličnih prob lemih. Društvo študentov in profesorjev objavilo pridedil Marko Jakše in ki se dotikajo univerzitetne samouprave in sobotne priloge Dela (1.4. 1972).

"Razprave so pokazale, da je univerza zares splet različnih to kov, ki jih ni mogoče obrabiti, če se hoče. Če se hoče, da prihajajo na univerzi še bolj do izraza, zlasti v politiki."

Močno je bilo podčrtano, da ne morejo tudi komunisti na fa kultetah rasti. Če hočejo obrabiti svoj lastnim problemom, v tem primeru, torej problemom na fakultetah, na univerzi. S tem ko pravimo, da se je treba obrniti k problemom na univerzi, ne mislimo odvrniti pozornosti študentov od družbenih proble mov. Čeprav bi katerim gotovo bolj ustrezalo, da se študenti obrabijo samo na družbene probleme. Mislim, da je nekaj ta študenti, tako imenovani voditelji na univerzi, ki raje uporabljajo študentske moči, da obračajo pozornost od la stnih problemov na univerzi, in po drugi strani, ker imajo svoje ambicije, mislijo, da se lahko preko manipuliranja s študenti pride do politične afirmacije naši družbi. Take tendence je tr treba videti in takim ljudem bi jasno povedati, da študent je ne boje dopustiti, da manipulirajo z njimi."

Res imamo danes nekaj profesorjev, ki ne spadajo na univerzo, niti po svoji strokovni funkciji niti po moralno politični. Zdi se mi, da bi bilo prav, da začno študentje zahtevati, da se te stvari očistijo. Malokje na svetu je še tako kot pri nas, da pride profesor na univerzo kot asistent in ostane do pokoja z njo v delovnem razmerju."

Moralno bi bilo fleksibilnejši sistem, Marsikje po svetu imajo uprteno tako, da povezujejo teorijo s prakso in obratno, tako da so ljudje iz prakse prihajali na fakultetah, in narobe, da profesorji tudi velika strokovna avtoriteta v proizvodnji."

Strmam se, da parola o avtonomiji univerze ni nič drugega kot obramba lastnih pozicij v večne čase. Nihče od zunaj se ne more vtikati v strokovno in znanstveno delo. Seveda pa no bena družbena institucija, tudi na zahodu ne, kljub propagira nji avtonomiji univerze, ni udvojena iz družbe, ker ne mo re biti. Biri mora v središču te družbe, ker je sicer anahroni stična."

Tovariš Popit med uvodno omemro o merjenju študentov proti družbi. Ki se odvijajo in to ne nekateri strokovnjaki, njegovi zaključki gotovo izhajajo iz konkretnih dejstev študentov. O teh slučajih pa bi bilo potrebo no javno sprejemanje na univerzi. Kot se je to zgodilo v primeru Tribu ne. Brez tega bi bil treba, da nekateri posmerjajo študente proti družbi, dopustijo, da se v tem obdobju študenti na čarovnice. Univerza je žal "brisan" prostor, kjer lahko kdorkoli karkoli kritizira, kjer je pomanj kanje argumentov ali jasne zavesti nadomeščano z argumentom moč nejšega. V sedanjem času, ko se aktivnost za spreminjanje univerze ve ča, daje nedorečenost v kritiki oporo le preživelim strukturam in manj sposobnim ljudem, ki bi z veseljem iskali zavetišče pod okriljem "poli tike". S takimi "varovanci" pa se najbrž ne moremo iti sodobno uni verzo.

Naslednje vprašanje! Kaj je s tistimi profesorji, ki ne sodijo na univer zo? Ali hočemo s tem le strašiti duhove ali ustvariti pogoje za intenziv nejši pretok kadrov. Zdi se mi, da oboje. Toda: nekatere fakultete lju bosumno varujejo svoje najboljše študente, da bi tako prišli do dobre ga učitelja znanstvenika, druge fakulteta pa tudi tega ne zmorejo. Na kemiji je med štrajkom eden od profesorjev povedal, da gre prihodnje to polovica učiteljev v pokoj. Na vprašalnik Tribune (lansko leto) o novih kadrovskih namestitvah so na večini fakultet odgovorili, da so s težavo dobili po enega kandidata le za najpomembnejše predmete.

Na Slovenskem je okoli 2000 znanstvenikov, od teh 1000 na univer zi, to pomeni, da ostalih 1000 znanstvenikov ne čuti potrebo po uni verzitetnem "raju". Študentom bi gotovo ne bilo potrebno razmišljati o avtonomiji "raju". Študentom bi gotovo ne bilo potrebno razmišljati o tem, kako neustrezne profesorje metati "skoz okna", če ne bi bilo blezanje nazgor splošno družbeno pravilo in moralna norma. Dokler je intelektualno delo privilegij, se zmeraj lahko sprašujemo o moralno-političnem liku oziroma o obtambi privilegijev.

O avtonomiji univerze smo govorili zmeraj takrat, ko je le-ta bila grobo kršena. Nekaj pa drži: večja je avtonomija, večja je tudi odgo vnost na lastnem področju. Družba, ki se preveč vtika v zadeve svo je univerze, prevzema s tem tudi dobršen del njene odgovornosti. Uni verzitetna avtonomija in ne more vtikati v politiko, temveč bi rada le nanjo vplivala. Z upadanjem vpliva univerze na politiko rase vpliv tehnobi rokacije na politiko. To so zelo logični in preprosti odnosi. Zato bi v prihodnje od tovariša Popita poleg teh kratkih novinarskih pridedb radi pričakali kaj več o univerzi, ker izraža ne le lastna, temveč stališča celotnega centralnega komiteja.

**ŠTUDENSKI LIST ŠT. 21
LETNIK XXI
LJUBLJANA, 4. MAJA 1972
CENA 1 N din**

Die erogenen Zonen des Menschen
The erogenous zones of man

A küssen	B saugen	C streicheln	D drücken	E reiben	F beißen	G schloessen	H verspeien
kiss	suck	peti	squeeze	rub	bite	relash	spit
embrasser	succhiare	carezzare	stringere	frrotter	mordere	lischer	leccare
buciare	succhiao	accarezzare		massaggiare	moriscare	leccare	

UNIVERZA V MARIBORU

Razgovor o novem univerzitetnem centru v Mariboru ni toliko informacija o razvijajoči se akciji, ampak aktualizacija izhodišč visokošolskega izobraževanja. Na eni strani gre vsaj deloma za reformo že obstoječega študija, na drugi pa za uveljavitev novega. Sedanje Združenje visokošolskih zavodov v Mariboru je že koncept razvoja do 1985. in program do 1975. leta. Skupaj s skupino arhitektov na FAGG so izdelali prvi zvezek, ki bo v okviru širše študije nakazal tudi problem prostorskega razvoja univerze.

V razgovoru sta sodelovala doc. dr. Bogdan Volavšek, predstojnik Združenja mariborskih visokošolskih zavodov in dr. Miro Bračič, sekretar visokošolskega komiteja ZKS. Maribor, 3. aprila 1972

V dostikrat izsiljenih razpravah o tem, ali naj Maribor dobi filozofsko fakulteto ali ne, sem prišel do zaključka, da je povsem nesmiselno postavljati vprašanje na tak način.

1. Nobena filozofska fakulteta kot okamenela oblika v ogromni večini zgolj „golega produciranja kadrov“ - najbolje to dokazuje ljubljanska študija ne more zaokrožiti samo s svojo prisotnostjo. Če gre za študijske usmeritve, kot so filozofija, literarne vede, umetnost, se s tem samo podaljšuje stanje, v katerem se izobražujejo enostranski kadri (filozofi, tehniki, sociologi), ne da bi bili sposobni prehajati omejenost svoje specializacije. V takem okviru tudi filozofija ostane samo „ljubezen do sebe“, strogo izolirana od vsakdanjosti. Smoter izobraževanja ni v samem izobraževanju, ampak se ravna po kriterijih „umazane empirične“ prakse. Resnična interdisciplinarnost pa naj ne bi težila k ustoličevanju ozkih specializacij, temveč skušala ustvariti take pogoje, ki bi tako tehnike kot humaniste silili v interdisciplinarnost. Spreminjati je treba torej tudi zunanje pogoje univerze, ne pa se zapletati v brezmočno preorganiziranje znotraj nje.

2. Ne odklanjam filozofske fakultete. Odklanjam le način razmišljanja, ki ne vidi, da je tudi samo ujetost v parcialnost. Če namreč govorimo o tem, da ima „sistem“ rad mir pred „filozofijo“, ne moremo trditi, da ga do sedaj ni imel. Celotno daje jim ogromne areale od „umazane empiričnosti“ načrtno loče njih področij. Znanje v filozofiji se jim tako sproti sprevača v sredstvo, da postanejo učitelji. Marjan Pungartnik

Tribuna: K problematiki ustanavljanja univerzitetnega centra v Mariboru bomo poskusili pristopiti z drugačnega zornega kota, kot so v različnih sestavkih doslej. Gre za to, da bi pogledali nanj z vidika nastajanja ustanove, ki bo lahko v univerzitetno delo vnesla, ker pač ni toliko obremenjena s tradicijo kot ljubljanska, marsikaj novega.

Problematico bi skušali razdeliti na dve obdobji: na prvo, ko se bodo sedanje ustanove vključevale v novo univerzitetno jedro, in na drugo, ko bo šlo za formirano univerzitetno celoto. S tem bi tudi dobili sliko, kakšen naj bi bil projekt neke sodobne univerze.

Volavšek: Potrebno je naštetih zaporedje akcij. Prvič, jasno je, da se mariborska univerza ne more razviti zunaj sistema slovenskega visokega šolstva in da se mora držati vseh njegovih normativ, konkretno zakona o visokem šolstvu. Drugič, nujno je, da je treba univerzi v tem sklopu določiti obseg in namen, kar še nič ne pove o njeni realizaciji in funkcioniranju. Mi smo danes na tej stopnji, ko je izdelan razvojni program, ki bi pokazal, kje v sklopu slovenskega visokega šolstva stoji mariborska univerza. Dani so njeni obrisi glede števila študentov in področij, ki jih bo zajela. Ta faza je sedaj izdelana kot predlog in je v razpravi. Ko bo o tem doseženo soglasje, je seveda že prepozno, da bi razmišljali o tem, kako se bo razvijala univerza. Dobili smo sredstva za raziskavo o tem, kakšen naj bi bil model univerze, čeprav še ni dokončno jasno, ali sploh bo univerza. Biti si moramo na jasnem, da je to samo predlog, ki ga je treba šele potrditi, čeprav o tem veliko pišejo. Vzoredno teče delo pri izdelavi modela, tretje dejstvo pa so mariborske šole, ki se normalno razvijajo in tudi iščejo nove oblike pedagoškega dela.

Tribuna: Kolikor poznam dosedanje priprave, je povsod prijetno hotenje, da bi univerzo zasnovali na sodobnih študijskih metodah, kot je recimo delo v teamu.

Volavšek: Pri tem se pojavljajo naslednje težave: najlažje je premagati materialne težave, drugo so organizacijske težave - obstajajo namreč pregrade med študijskimi smermi, med fakultetami, med šolami. Te pregrade so v Mariboru mogoče malo bolj zabrisane, ker je recimo tehnika vsa pod eno streho, toda med tehničnimi in ekonomskimi vedami niso pregrade nič manjše kot med fakultetami. Najtežje pa je premagati subjektivne faktorje, ki vplivajo na razvoj univerze: ljudi je treba prepričati, naj delajo po novem. Včasih se zdi, da je najtežje dobiti denar, da pa je najlažje spremeniti ljudi, ker manj stane. Toda spreminjanje ljudi je zelo dolgotrajno. Da se pedagoško delo korenito spremeni, je potreben zelo jasn koncept novega. Ni dovolj le želja po spremembi. Smo torej v fazi, ko obstaja pripravljenost in spoznanje, da je treba spremeniti, ko pa rešitve poskušamo najti precej neorganizirano. To je čisto individualno delo profesorjev, ki preizkušajo vsak po svoje številne možnosti, ki so se bolj ali manj jasno izoblikovale že drugod.

Tribuna: Mogoče bi se zadržali pri tem, kar smo do zdaj povedali zelo splošno. Kakšne so zdaj te konkretne oblike?

Volavšek: Preteklo dveletno obdobje naj bi bilo obdobje konsolidacije. Osnovna naloga je bila delati interno na kvaliteti pouka. Ena od osnovnih zahtev je bila, da je treba za vse predmete brez kompromisa preskrbeti učbenike, kar še ne pomeni, da bi moral vsakdo učbenik napisati, temveč le, da se bo odločil za doslovno literaturo. Bolj zahtevna je bila naloga, da je treba za vse predmete izdelati skelete predavanj; nekaj več, kot je študijski program, vendar znatno manj kot učbenik. Nekaj, kar pove: v tem obsegu je predmet predavan in iz teh virov je treba iskati, torej navodilo, ki je bilo potrebno še toliko bolj, ker imamo precej izrednih študentov. Tretja stvar pa je preizkus nove organizacije dela - to je kursni sistem, kot ga imenujemo: njegovo bistvo je v tem, da je posvečeno več pozornosti smiselni obremenitvi študentov in zaporedju predmetov v študiju. Vzoredno naj ne bi teklo več kot troje predmetov, od katerih bi bil eden težji, dva pa lažja, da pa bi bili skoncentrirani časovno. Predmeti bi si sledili nujno po zaporedju, ki ga zahteva snov; se pravi, da bi imeli matematiko pred fiziko, fiziko in matematiko pred fizikalno kemijo in tako naprej. Kjer smo uvajali kursni sistem, smo ga dosledno dopolnili z vsemi študijskimi pripomočki in je bilo vmes dovolj izpitnih terminov, da je bilo snov mogoče zaključiti z izpitom; uvedli smo nekaj beneficiranih kolokvijev, vendar ne v tolikšni meri, da bi to postalo srednješolsko premlevanje snovi.

Tribuna: Kako v Mariboru vključujete v programiranje nove univerze študente, kako je v teh učnih metodah zajeta študentska participacija in končno, s katere strani prihaja največ pobud za uvajanje novih študijskih postopkov?

Volavšek: Pri vseh teh konkretnih spremembah je prišla iniciativa iz vrst študentov. Pred tremi leti smo imeli zelo širok in temeljit pogovor s študenti, kjer so res demokratično povedali svoje pomisleke tako k programu kot k metodam. Ena stvar je seveda ta, da je treba zagotoviti čimbolj demokratično razpravo, drugo pa je da mora biti akcija strokovno koordinirana. Sprejeti morate sklepe, ki obvezujejo, biti pa morajo na žalost ne preostri ne premili, ampak realni. Zelo težko bi bilo na primer izpolniti zahtevo, da je treba v enem letu pripraviti učbenike. Težko je reči, da bi lahko študentje v vsaki fazi akcije enako demokratično sodelovali. Nujno pa je v posameznih obdobjih, ko je možno neko delo realno oceniti, to stvar vedno znova javno obravnavati.

Tribuna: Glede na misel, da se bo v kratkem obdobju tako število študentov in profesorjev povečalo, ali ni v tem skrita nevarnost, da bi v prvi vrsti odgovorili samo na potrebe po aplikativnih kadrih, ne pa tudi razvijali lastno širšo znanstveno bazo?

Volavšek: To je zelo zanimivo področje. V sklopu nekega študijskega programa je vedno cela pahljača predmetov, takih ki so čisto fundamentalni, in takih ki so stoodstotno aplikativni. Idealno bi bilo, če bi bil vsak nosilec predmeta izobražen, tako kot zahteva vsebina predmeta. Žal je v Sloveniji precej takih profesorjev, ki imajo doktorat iz predmeta, ki ga sploh ne predavajo. To je realna ugotovitev. Zakaj je tako? V Sloveniji nimamo razvitega podiplomskega študija za vsa področja enakomerno. Kjer je doktorski študij norma len, je tudi več doktorjev in ti se zaposlijo včasih na področjih, ki z njihovim študijem nimajo nobene sorodnosti. Da ima Maribor veliko profesorjev, ki so doktorirali zunaj naših meja, je povsem normalno; tudi ni nič novega, ker je Ljubljana počenjala enako. Ni strahu, da bi se degradiral visokošolski študij le na proizvajanje kadrov, ki bi bili samo aplikativni, saj so v Mariboru zelo trudimo, da bi imeli poleg definiranih učnih programov tudi definirane in javne raziskovalne programe.

Tribuna: S tem se odpira zelo sorodno vprašanje, ki zajema problematiko malo širše in ki je bilo že večkrat postavljeno: kaj je kompletna univerza, kaj naj jo predstavlja? To vprašanje je še posebej zanimivo, ker nekateri zahtevajo ustanovitev filozofske fakultete tudi v Mariboru. V tem se pojavlja želja po zdravi konkurenci med univerzitetnimi centri ter po ponavljanju nekaterih že ustaljenih oblik študija.

Volavšek: Univerza je študijski prostor, ki mora zagotoviti tistemu, ki ga oblikuje, univerzalni študij. Ne vzgajamo na nobeno področje le ozkega strokovnjaka. Nujno je, da tehniki dobijo osnovno znanje družboslovja, KAKOR JE potrebno, da bi družboslovci dobili vsaj solidne osnove iz naravoslovno matematičnih ved. To je vzajemna zahteva, ki so ji tehniki bolj naklonjeni kot filozofi. To pa ne pomeni, da bi morali imeti na univerzi, ki vzgaja po usmeritvah omejeno število strokovnjakov, razvite tudi tiste smeri, ki pomenijo vzgojo drugih profilov. Konkretno ni razloga, da bi zdaj bila v Mariboru arheologija, etnologija, umetnostna zgodovina kot študijska smer, ne pa kot disciplina v sklopu vzgoje strokovnjakov. Razlika je, če imate neko smer, ki daje poklic, ali pa je ta smer sama disciplina, ki vpliva na širšo izobrazbo vseh strokovnjakov. Tu je verjetno prišlo do nesporazuma. Maribor ne želi imeti neke ekonomsko-tehnokratske šole, kombinirane z nekim bolj razvitim učiteljskim; toda to ne pomeni, da želimo imeti dve nacionalni univerzi, ki bi skrbeli v enaki meri za razvoj nacionalne kulture. Obseg in program študija sta dovolj realno zajeta z razvojnimi konceptom; resda se omejujemo na tri področja, vendar ne želimo imeti okrnjenega študija. Nikjer tudi ni rečeno, da bi moral imeti študent tehnike toliko filozofije kot filozofi, čeprav mu ne bi škodovalo, če bi poslušal kakšen cikel. Ena od zahtev današnjega visokošolskega študija je ta, da se ne glede na smer izobrazbe vsi med seboj razumemo, da obvladamo vso tisto osnovno terminologijo, ki je po strokah različna: kemik se mora poznati toliko elektrotehniko, da

lahko elektrotehniko razloži, kaj hoče, oba pa se morata znati izražati toliko ekonomsko, da jima ekonomist lahko dopove, da morata proizvajati nekaj rentabilnega; vsi skupaj morajo znati toliko družboslovja, da se zavedajo, da morajo skladno razvijati nacionalno gospodarstvo in zagotoviti da ljudje živi jo v razmerah, ki so v skladu z načeli socialističnega humani zma. Ampak to še ne pomeni, da bi morali imeti kompletne in podvojene študijske usmeritve iz filozofije in sociologije.

Tribuna: Ali je realno pričakovati, da se bodo programi uresničili? Hkrati je to tudi vprašanje, kako daleč ste v izvajanju tega projekta.

Volovšek: Mislim, da ni razloga, da zastavljenega programa ne bi mogli uresničiti. Mogoče se bo v konkretnih akcijah stvar časovno malo prerazpodelila. Nekatere faze bo treba koordinirati. Na primer, v sedanjih obravnavah statutov vseh visoko šolskih zavodov bodo obravnavana nekatera osnovna vprašanja, ki so zanimiva tudi za naš razvoj. Če sedanji zakon o visokem šolstvu usklajujemo z ustavnimi amandmaji, bodo spreminjena tudi tista določila, ki se nanašajo na razvoj bodoče univerze v Mariboru. To pomeni, da bo opravljen najbolj pereč del priprav za ustavljanje novih študijskih usmeritev. Vprašanje je treba razčistiti najprej v krogu skupnosti visokošolskih zavodov, potem naj gre v skupščino, ki je širši forum.

Tribuna: O odnosu Ljubljane in Maribora je bilo že veliko govora, tudi o odnosu dveh univerz.

Volovšek: Tako Ljubljana kot Maribor si prizadevata, da bi odkrila nove poti in ni nujno, da bodo te poti usklajene in enako hitre. Tu bi lahko rekel, da smo Mariborčani malo optimisti, ker je lažje pospeševati manjši in nastajajoči sistem kot ustaljenega. Mogoče še moja bolj osebna misel: v vseh teh letih razvoja Maribor ni iskal sam razloga, da bi se sprl na področjih, kjer bi bilo mogoče usklajevati, se pa nikoli ni odrekal tudi svojim potem, tam kjer je mislil, da so upravičene. Iz tega izvira lahko cela vrsta večjih ali manjših konfliktov, ki pa niso nikoli prerasli še znosne meje. Čisto drugačni konflikti nastajali ob negotovosti, ali je mogoče takšen obseg visokega šolstva vzdrževati s sredstvi, ki jih republika za to daje. Čim je bilo to vprašanje rešeno in smo ugotovili, da je sredstev in dela dovolj za vse, je cela vrsta umetno ustvarjenih konfliktov izginila.

Tribuna: Glede na to, da vam na Združenju pripada družba na funkciji, bi v razgovoru omenili predvsem družbene in socialne vidike nastajajoče univerzitetne skupnosti. Zdrževa nje, to je socializacija agregata, ki bo nastal, potem ko se bo število študentov povečalo tudi na 8000, bo gotovo eden do minantnih problemov, s katerimi se bosta srečali tudi Zveza komunistov in študentska skupnost.

V Sloveniji že dolgo težimo k temu, da bi tudi študij priznali kot delo, da bi si študentje pridobili delovni status in se po samoupravnih pravicah izenačili z drugimi delovnimi grupacijami. To naj bi bil začetek nove oblike samoupravljanja na univerzi. Mislite, da boste z novo univerzo uveljavili kakšno posebno obliko študentskega samoupravljanja v študiju?

Bračič: Če začnem pri samoupravnem statusu študenta, menim, da smo doslej vse preveč usmerjali naša razmišljanja in naše delo v to, kako študentu omogočiti in zagotoviti sodelovanje v tako imenovanih institucionaliziranih oblikah samoupravljanja, to se pravi v svetu šole, v pedagoškem svetu, v svetu letnika itd. Skratka, videli smo bolj organizacijske forme kot vsebino. Zato smo se tudi prepirali in so o tem še danes različna mnenja, koliko naj bo v samoupravnih organih pri sotnih študentov - dva, pet, četrtnina, tretjina itd., bodisi za radi psihološkega učinka, drugi spet menijo, naj bi prišli pri glasovanju bolj do veljave. Nasploh smo gledali stvari enostransko. Menim, da moramo začeti pri vsebini, ki smo jo doslej zanemarjali. To pa pomeni, da moramo samoupravni odnos uveljavljati v delovnem procesu, to je v študijskem procesu. V študijskem procesu mora nastati oinovni samoupravni odnos na relaciji študent - učitelj, ki nastopata v tem procesu kot dva enakovredna in enakopravna subjekta. Seveda ostaja učitelju neka specifična vloga usmerjevalca, animatorja, organizatorja, ki je za to družbeno verificiran. V študijskem procesu se pedagoški in samoupravni odnos prepletata, in je večsih med njima težko najti kakšno razliko. Če bi od tod gradili tudi ostale forme samoupravljanja, potem se ne bi več kregali, ali naj bodo pri vseh odločitvah študentje prisotni ali ne, ker bodo pri vsem življenju šole prisotni sami od sebe. Če bosta učitelj in študent v študiju našla skupne interese in jih tudi skupno reševala, zakaj jih potem ne bi reševala na svetu letnika ali na pedagoškem svetu. Potem sploh ne bo več bistveno, koliko je v tem ali onem organu, pri tej ali drugi odločitvi študentov, niti ne bo več bistveno, o čem sme študent sklepati, ker bo v vsem soodločal, bo enakopraven člen delovne skupnosti. In če bo tako, se mi zdi normalna posledica takšnih odnosov, da bo status študenta priznan kot status delovnega člana skupnosti. On bo namreč takrat enakopraven sodelavec v pedagoško-raziskovalnem procesu. Študent mora dobiti v takem sistemu tudi polno veljavo pri elekciji in reelekciji. Saj je on tisti, ki je najbolj zainteresiran, da ima čim boljše učitelja. V tem se njegov osebni in splošni družbeni interes skladata.

Tribuna: Kako naj bi bilo to soodločanje videti organizacijsko?

Bračič: O tem bo potrebno še razmišljati in poiskati najustrenejše rešitve. Potrebno bo več poguma, ker smo obremenjeni s sedanjo miselnostjo in prakso. Zame pomeni praktično iska

nje v tej smeri odločitev nekaterih šol, da enkrat letno izvede jo med študenti anketo, v kateri študentje povedo svoje mnenje o svojih učiteljih in tudi drugih problemih. Dalje bi kazalo uvesti prakso, da sodeluje v razpisnih strokovnih komisijah tudi študent, da študentje enakopravno glasujejo pri izvolitvi. Prav bi bilo uveljaviti prakso, o kateri je bilo že tudi pri nas govor, da svet letnika daje pri reelekciji učitelja svoje mnenje, ki bi ga z zakonom postavljena strokovna komisija morala upoštevati. Ne samo to, komisija bi morala takšno mnenje pred volitvami tudi objaviti. Pri popolnoma odklonilnem stališču študentov bi kazalo uvesti poseben postopek za razrešitev križne situacije, saj bi študentom kot enakopravnim članom samoupravne skupnosti proti njihovi volji težko vsilili učitelja.

Podobno bi morali zagotoviti pomembnejšo vlogo študentom in predstavnikom skupnosti pri sprejemanju učnega programa (načrta) in študijskega reda. V razpravah, ki jih je ZK organizirala v preteklih dneh s študenti, ki sodelujejo v samoupravnih organih, je namreč prišlo nedvomno do izraza dejstvo, da želijo biti študenti bolj prisotni pri ustvarjanju klime v pedagoško-raziskovalnem procesu ter da jih zelo malo zanimajo v sedanji praksi dela samoupravnih organov prevladujoči problemi administrativno obvezne in finančne narave.

Če se bomo zavestno odločili za poglobljanje vsebine samoupravnih odnosov, ne pa samo za reševanje organizacijskih in formalnih oblik, potem sem prepričan, da bomo relativno hitro našli tudi ustrezne organizacijske forme. Vsebinsko, bistvo samoupravnega odnosa med študentom in učiteljem, naj rodi tudi organizacijsko obliko in ne narobe, ko često s formalno organizacijo dušimo razmah vsebine.

Tribuna: Kakšna je bila pri tem vloga Skupnosti študentov?

Bračič: Skupnost študentov bi morala pri tem po mojem mnenju odigrati pomembnejšo vlogo. Morala bi biti odraz samoupravne organizirane študentske populacije. Tudi na ta problem je opozorilo že omenjeno posvetovanje. Danes namreč praviloma študentski predstavniki v organih upravljanja nastopajo kot posamezniki, izražajo često svoj osebni pogled, svoja osebna stališča. Saj se praviloma pred sejo ne posvetujejo in poseji o sklepih in svojih stališčih ne poročajo, tistim ki so jih izbrali. Med študentsko organizacijo in izvoljenimi predstavniki v samoupravnih organih je praviloma zelo malo povezave. Preseči to stanje bi bila pomembna naloga študentske skupnosti. Skupnost študentov bi morala v večji meri skrbeti za vsestransko-samoupravljaljsko, idejno-politično, patriotsko osvetečanje svojih članov. Prepričan sem, da bi morala študentska organizacija napraviti v tej smeri več kot doslej.

Tribuna: Glede na to, da je tudi Skupnost študentov eden od oblik in področij samoupravljanja, bi se morali bolj povezati univerza in Skupnost študentov. Tako v Ljubljani kot v Mariboru prihaja včasih do situacije, ko izraža Skupnost samostan, na drugi strani pa se pogosto zreducira samo na politično funkcijo ali pa ozko politično funkcijo. Mislite, da bi med njima mogli priti do zlitja?

Bračič: Ob izhodišču, ki sem ga postavil, je to samo po sebi razumljivo, ker drugače biti ne more. Danes smo ujeti v institucionalizirane odnose in iščemo, kako bi mogli ta dva različna dejavnika spraviti in zblizati. Težiti moramo, da bi se vedno bolj zlivala v eno samo celoto, ki pa bo obdržala svoje specifične kot samoupravna, organizacijska in idejno politična struktura.

Tribuna: V bližnji prihodnosti bodo postali problem združevalni elementi, ki za zdaj še ne obstajajo. Predvidevate, kako boste pospešili združevanje študentov?

Bračič: stopnja samoupravnosti, intenzivnejše in stimulativnejše oblike študija ter naša skupna prizadevanja bodo pripevala k večji homogenosti študentov. Nadalje menim, da bo njihovih večji angažiranosti bistveno pripomoglo tudi to, da bo mo v prihodnje imeli več študentov, ki bodo študirali štiri leta. Danes je ena od osnovnih težav to, da študent pride in ko maj se znajde, je že absolvent. Zaradi tega ga je težko družbeno angažirati. Če pa bo ostal dlje časa, se po uveljalni dobi lahko polno angažira. Naš projekt bodoče univerze predvideva neke skupne družboslovne funkcije univerze, kakršnih doslej ni bilo. To bi bilo enotno družboslovno usposabljanje študentov in mladine v raznih oblikah; od tistih obveznih oblik seznanjanja z nekaterimi splošnimi filozofskimi, sociološkimi, ekonomskimi, tudi ustavnimi stvarmi pa do cele vrste različnih oblik zadovoljevanja posebnih družbenih interesov, povezanih v enem centru, organiziranem po različnih specializacijah. To naj bi povezovalo študente v tem univerzitetnem jedru. Tako družbeno usposabljanje in angažiranje ne bi bilo razbito po oddelkih in šolah, ki so tako ali drugače dislocirane. V tem centru bo potem prostor za medsebojno konfrontiranje stališč, misli, idej, ob večjem zajetju študentov pa bi lahko nastale tudi bolj reprezentativne in močnejše skupine, ki bi se združevale ne glede na osnovno usmeritev študija.

Tribuna: Univerzitetno življenje bo močno spremenilo od nos okolja, mesta do študentov. S tem bodo nastale tudi možnosti za vdor novih idej in usmeritev, mogoče tudi za nastanek trajnejšega študentskega gibanja.

Bračič: Če izhajamo iz sedanje vloge Zveze komunistov kot idejno politične usmerjevalke družbenega življenja, je naša osnova samoupravni socializem, zgrajen na ideji znanstvenega socializma kot filozofske in teoretične osnove, potem seveda ZK, mora biti zainteresirana za čimvečjo sproščenost življenja mlade generacije, ker bo prav ta generacija nesla misel socialistične samoupravne družbe naprej in jo razvijala v višje oblike. S

splošnim razvojem naše družbe se bo tudi oblika samoupravne ga življenja popestrila. Prav gotovo je ena največjih hib danes ta, da mlade generacije nismo toliko pritegnili, da bi postala za vestni nosilec in element razvoja. Včasih smo do nje tudi malo nezaupljivi, ker je včasih mogoče "ultra revolucionarna", ker ni vedno pripravljena slediti napotom starejših oziroma je zagonovnik, nosilec nekih svojih mladostnih interesov, ki se mnogim zdijo neprimerni. Mladina često ubira svoja pota, kritična je do vsega, in pri nas ima tudi danes ovno, da je z marsičem nezadovoljna. Toda vedeti je treba, da so ustvarjalci vseh, tudi najplemenitejših idej ljudje, dobri in slabi ter da za to nobeno gibanje ali revolucija nista šla povsem premočrtno, ampak so vedno iskali najustrežnejše poti ob jasni orientaciji, kam hočejo priti.

Nedvomno bo povečanje števila študentske mladine v Mariboru prineslo bistvene spremembe v miselnost in v način življenja v mestu. V Mariboru je močno prisotno dejstvo, da je to industrijsko mesto, ki je v zadnjem obdobju pritegnilo ogromno prebivalstvo iz svoje okolice, ki pa je kulturno in splošno nerazvita. Zdaj ta nerazvitost pritiska na mesto in mu daje določen pečat. Študentska mladina lahko pomeni odločil en element hitrejšega presnavljanja strukture, miselnosti, dejavnosti v Mariboru in vsej severovzhodni Sloveniji. S tem nočemo zanikati osnovne in temeljne vloge delavskega razreda, neposrednih proizvajalcev v procesu nadaljnega razvoja samoupravnega socializma, vendar lahko pomeni enostranska struktura prebivalstva zaradi svoje nerazvitosti tudi zavoro v splošnem razvoju. In Maribor je bil in je deloma še vedno v takšnem neugodnem položaju. Zato upravičeno pričakuje od bodoče univerze mnogo.

Tribuna: Obstajata dva koncepta univerze: eden naj bi združeval visokošolski študij v toliki meri, da bi se tudi prostorsko združeval s podjetji, drugi pa zagovarja avtonomijo ali relativno avtonomijo v obliki univerzitetne skupnosti, kjer so združene vse visoke šole. Pri tem gre v bistvu za odnos univerze (visoko šolstvo) - družba.

Bračič: Mislim, da mora biti univerza kot sestavni del našega vzgojno-izobraževalnega sistema obrnjena k družbi in k njenim problemom, toda ne obrnjena nazaj, temveč usmerjena naprej. V okviru univerze, v okviru visokošolskega sistema lahko obstajajo posamezne ozko specializirane ustanove, tesno povezane z določeno gospodarsko organizacijo, ki pa ne morejo biti bi neke razvejane organizacije. Takšne visokošolske organizacije se lahko razvijajo samo pri velikih gospodarskih sistemih, kot so v naših razmerah npr. Energoinvest, elektronska industrija Niš in mogoče še Iskra ali Gorenje v Sloveniji, toda univerza to ne more biti, lahko je le sestavni del neke usmeritve, pa še to je vprašanje, kako dolgo lahko traja. Po nekem obdobju lahko pride do ustrezne izpopolnitve celotnega kadrovskega sestava, potem pa se začne sam v sebi presnavljati v nekaj drugega, ker ne more več biti tako ozek. Dokler pa je želja po kadrih, bo prav gotovo prihajalo do množične proizvodnje so razmerno ozko specializiranih strokovnjakov. Sodelovanje z gospodarstvom pojmujem kot nekaj širšega, ne pa izobraževanje za določeno delovno mesto. Tako nastajajo "fahidioti", ki so zelo ozko in podjetniško usmerjeni ter širše družbeno ne razgledani. Takšni strokovnjaki pa prav gotovo niso tisto kar v našem samoupravnem socializmu potrebujemo.

Ko odklanjam tako ozko pojmovanje sodelovanja med visokim šolstvom ter gospodarstvom, pa seveda tudi prav tako odklanjam drugo skrajnost, ki teži za tem, da dvigne univerzo nad družbo, da jo enostavno razglasi za "sol naroda". Posamezna visokošolska organizacija in njihova združenja univerze morajo biti aktivni soustvarjalci vsega napredka, baza teoretične misli, izvor znanja in inovacij, vendar vse to ne more biti samemu sebi namen, temveč v službi splošnim smotrom in ciljem naših družbenih prizadevanj, samoupravnemu socializmu.

Možnosti za pridobitev novih prostorov so tudi v spomeniško zavaru... Možnosti za pridobitev novih prostorov so tudi v spomeniško zavaru vanih področjih, zgradbah in delih zgradb. S premišljenimi posegi jih je mogoče povsem uspešno vključevati v spomeniško okolje, s tem da ustvarjamo nove celote deloma z novogradnjami, deloma z adaptacijami. Ti zaščitni mestni predeli so kljub omejitvam pri novih gradnjah zaradi velike ambientalne vrednosti še posebno primerni za lokacijo univerzitetnega središča. Območje, v starem delu mesta, kjer se danes vse več zbirajo študentje v manjših lokalih, bi lahko ustvarili privlačne ambiente za oddih in zabavo v bližini knjižnice, fakultet, inštitutov, seminarjev, laboratorijev itd.

Leopold Šušterko

UNIVERZA BREZ FILOZOFSE FAKULTETE

Videti je, da razvoj šolskih znanosti in njim prirejenega pozitivizma v Mariboru odpravlja vse in edino potrebo po neimproviziranih vedah. Vsa resnica naj bi mariborskim šolnikom bila dosegljiva tudi brez filozofske fakultete. Ta bi jih lahko s svojo hkratno aktualnostjo in tradicijo vse znanosti le zavedla, da bi podvomili v svojo znanost. Zato si prizadevajo za enim samim ciljem: ŠIBKEJŠO STVAR NAREDITI DITI MOČNEJŠO.

Kjerkoli je videti kakšno možnost, da bi se dalo obstoječe vzpodbuditi preimenovati, povzdigniti, bo storjeno vse za novo znanost. Prek tega pa v Mariboru ni potrebno, niti ni mogoče. Zmaga rekonstrukcije znanosti ni ogražena. Ta znanost ima orodje, s katerim obvlada vsak svoj predmet, le sebe ne more obvladati v tej svoji enostranski strasti, da je le orodje in da je le v razmerju obvladovanja.

Larpurlartizem v znanosti, ki bi ga prinesla s seboj filozofska fakulteta, pa v Mariboru ni zaželen. V takšno znanost vstopajo študenti s posebnimi interesi, iz posebnih slójev. V splošnem prostituiranju dajejo neuspešni sloji svoji mladi generaciji izkušnje, ki teh mladih ne vzpodbuja k zanimanju na poti, po kateri bi se sami najlaže emancipirali. Ta izkušnja obrača njihovo pozornost od posla na samo potrebo, da nekdo postane posel, da bi bil s seboj zadovoljen. Larpurlartizem znanosti se tako nenadoma razkriva kot zanimanje za vse drugo. Kakor pa je zanimanje zase pristnejše kot za neki poljubni predmet, lahko tudi tako pristno zanimanje znanosti za vsak predmet vodi do vednosti, ki so onkraj dokončnih možnosti (realizma) našega časa. Ta vednost pa popolnemu realizmu situacije v Mariboru ne bi bila le neprijetna, mogla bi biti celo škodljiva. Vprašanje filozofske fakultete v Mariboru bodo zato skušali rešiti po receptu: problema ne glejmo, in ne bomo ga videli.

Danes je v svetu vrsta univerz, ki so brez filozofske fakultete in njihovi znanstveni dosežki so izredno operacionalni. Da bi šolniki v Mariboru lahko ponoči mirno spali in podnevi operacionalno delovali, jim filozofija in tisto, kar se pač po filozofskih fakultetah zganja, kdo bi vedel, kaj vse, ni niti najmanj potrebno.

Mirnega spanja in operacionalnosti pač ne moti strah determinirano sti znanosti. Če so družbene znanosti ideologizirane, se bo mariborski pozitivizem pač otresel ideologizacije, s tem da bodo "humanistične znanosti" le omega vse te znanosti in jih hkrati ne bo potrebno v celoti vreči čez krov. Da pa so pozitivistične znanosti prav tako v celoti dterminirane s povsem neznanstvenimi interesi, ti šolniki ne bodo zvedeli, saj se v svoji puščavi ne pustijo motiti. Pentagon in Kremlj, ki diktirata raziskovalna področja naravoslovnim in ekonomskim znanostim, sta vendar dovolj oddaljena od Maribora in njegove znanosti.

Tej kratkovidnosti bo ustrezal humanizem le toliko, kolikor bolj se bo vedno znova zjokal - primerno moralizmu domače zdrave pameti.

Šolnikom v Mariboru pa tudi ne gre za to, da bi napravili bistveni preobrat v sodelovanju z intelektualnimi centri po svetu, čeprav je njihov posel poln najrazličnejših obratov. Dovolj je, da drugod poiščejo sebi primerne centre realizma. Kdo bi se potem še vpraševal, za realizem kakšnega sveta gre. Ta realizem si ne zastavlja vprašanja, kako bi se morala raziskovalna dejavnost pri nas ploditi z vso revolucionarno znanostjo sveta brez ovir, ki jih postavlja ta moralizem, danes tako učenkovito oprt na najgloblje predsodke te družbe.

Filozofska fakulteta v Mariboru bi mogla pomeniti tudi izredno kulturno spodbudo, toda s kulturo so v Mariboru že tako same težave. Kulturniki so si nenehno v lasih zaradi različnih kriterijev, po katerih ocenjujejo svoje delo. Hkrati pa jih je očitno tudi vsa družba nizko ocenila, vsaj če sklepamo po podpori, ki jim jo daje in si jo tako težko razdelijo. Filozofska fakulteta bi to zmelo samo povečala. Navidezna indiferentnost znanosti do kulture pa bi se v Mariboru hkrati razkrila kot dejanski razcep med mariborsko znanostjo in vsako kulturo. Razknil bi se razcep te znanosti in te kulture kot razcep v tej družbi. Znanost bi ne bila več "kulturna", dvom v svoje predpostavke bi izmikal tja vsakemu improviziranju, vsemu kar ni znanost kulture.

Zato v Mariboru nočejo "kopirati" filozofske fakultete, tej gluhi znanosti ustreza mirnost gluhe provincije, v kateri je sama. Hkrati pa s tem ustrežejo vsaki samozadovoljnosti na Univerzi v Ljubljani in po svetu, ki gleda na vsake prekucije, zlasti pa še na prekucije v znanosti, skrajno nezaupljivo.

V.Torkar

ŠOLA ŠOLA ŠOLA ŠOLA ŠOLA ŠOLA

Takoj v začetku je treba reči, kdor hoče od šole (institucije, ki je plačana) kaj odnesti in pridobiti, mora delovati mimo šole. Delovati mimo, se pravi najti drug vir informacij. Najva žnejša pravilna selekcija virov informacij. Iskati jih je treba drugje (ne na šoli) in ta drugje je neizčrpen (naravne znanosti, družbene znanosti, stare religije, umetnost, itd.). Šola ni vprašanje nekega poklica, neke izobrazbe. Šola ni zgolj omejen tev na določeno število kretenj, gibov, misli, stavkov. Šola ni neka, kar je že od zmeraj bilo, nekaj trdnega in stalnega. Šola ni klub poslancev, taborniški sestanek, privatna točilnica, kinoteka. Šola ni premlevanje znanega. Šola je vprašanje. Ne poižušati vedno znova odgovoriti na temeljna vprašanja pome ni delovati v brezračnem prostoru, delovati v prazno, po občutku, samovoljno, samovšečno. Treba se je spraševati, ne samo nekaj delati. Postavljati vprašanja pomeni že prej neka ko vedeti za odgovor. Vprašamo lahko le s tistim, kar na neki način že vemo, sicer sploh ne bi mogli zastaviti vprašanja. Kjer ni vprašanj, ni vedenja, znanja; brez vednosti ni rado-vednosti. Vsak mora iskati in najti svojo šolo in ko jo najde, mora nanjo paziti, kajti nič ni lažjega kot izgubiti šolo. Šola ni nekaj po sebi, kar obstaja vedno in enako dobro, kar je nespremenljivo. Šola je lahko pokvarljivo blago. Treba jo je neprenehoma negovati in jo vedno znova izpopolnjevati, na novo vzpostavljati.

Šola je način mišljenja, delovanja, bivanja, življenja. Imeti šolo se pravi biti svesten, vedeti, živeti polnost življenja, čutiti utrip srca, in veselja. Imeti šolo pomeni misliti in bivati skladno no, vzajemno, ni drugega brez drugega. Ne da se ločiti mišljenje od bivanja. Zvišanje stopnje mišljenja zahteva višjo stopnjo bivanja in narobe. Ne da se reči, živim tako, mislim pa drugače. Tako izrekanje predstavlja ignoranco, blefiranje in laž. Živeti drugače kot misliti se pravi samega sebe varati, spodkopavati si tla. Tako delovanje je delovanje, ki ga srečujemo na vsakem koraku pri drugih in sebi. Šola je trud, napor, samoopoved. Šola je stalno prisotna močna volja po spremembi. Človek z močno voljo lahko postane, kar hoče, hodi, koder hoče,

Živi, kakor hoče. Biti resnično živ je hoteti biti drugačen, ne se prepustiti hiranju in regresiji. Dve poti sta: pot regresije, ki vodi v nevednost, mrtvilo, smrt; in pot postati resnično živ človek. Resnično živ pa postaneš edino s šolo. Šola je prehod šola je most. Jaz sem šola, ki je most. Biti učitelj, biti učenec, biti most. Če je šola mrtva, je mrtev učitelj, je mrtev, učenec, In če je učenec ignorant je šola ignorantska in je učitelj ignorant. In če obsojam učitelja, obsojam šolo in obsojam sebe kot učenca, učitelja, šolo. Ni drugega brez drugega. Ni be sede brez stavka in ne stavka brez besede. Del kot del ne funkcionira, dei sam je brez smisla in pomena. Pomen in smisel in funkcijo mu daje le celota. Šola funkcionira le kot šola in učitelj in učenec. Izgubil sem šolo, kdor jo najde, naj jo da nazaj!

Pogovor z Vasilijem Poličem

USTAVNE SPREMEMBE

Tribuna: Vi sodelujete v republiški ustavni komisiji za pripravo druge faze ustavnih sprememb. Za kaj pravzaprav v tej drugi fazi gre?

Polič: Gre za več projektov. Poudarek pa je na skupščinskem sistemu, in to ne le kar se tiče strukture skupščin od občine do federacije, tem več gre predvsem za neposreden vpliv samoupravne baze na družbeno politično in družbeno ekonomsko strukturo v konkretni izvedbi delegatskega sistema. Seveda je tu še veliko problemov, predvsem, kako zagotoviti vpliv občanov na delegate in delegacije od občine do federacije. Tu se pojavlja dilema, ali naj bi bile to ad hoc delegacije ali pa kombinacija ad hoc delegacije z neke vrste imperativnim mandatom, ki pa naj ne bi bil tako imperativen, da bi pomenil delegatu že ukaz, kakor naj se ob določenem problemu vede, temveč naj bi bila vsebinska tovrstna kombinacija ad hoc delegacije z imperativnim mandatom v sporazumevanju delegata z bazo. Delegat naj ne bi bil dolžan vesti se čisto tako, kot mu naroči baza, ampak naj bi imel za reševanje problema možnost tudi sam prispevati. Vprašanje delegatskega razmerja še ni rešeno, ker še vedno niso naši oblike, ki bi pomenila tudi strukturalno ustrezno razmerje. To razmerje bi moralo biti mnogo bolj po tencirano, da ne bi delegacije neodvisno od baze predstavljale le lastnih političnih idej, temveč tudi sporočila iz baze. Za to pa bi bili potrebni predstavniki, ki bi samoiniciativno hodili po terenu in se spora zumevali z volivci. Toda take ljudi je težko najti.

Tribuna: Ne bi bila rešitev ravno v imperativnem mandatu?

Polič: Mislim, da bi prehod na čisti imperativni mandat pomenil nevarnost klasičnega predstavnškega vpliva baze, ker tisti, ki ima imperativni mandat, ima pravzaprav zvezane roke. Vežejo ga odločitve od spodaj, nima pa možnosti, da bi sam kaj prispeval.

Tribuna: Ne morem se povsem strinjati, imperativni mandat nalaga predvsem veliko več dela. Ne verjamem, da je predstavnik tako zelo vezan, saj lahko vpliva na volivce, s tem da jih obvešča; pri nas je obveščenost zelo slaba.

Polič: To je res, predstavnik bi moral obveščati. Toda obstaja bojazen, da bi tako postal navaden prenašalec vesti. Da bi se temu izognili bi mandat ne smel biti čisto imperativen, vsaj po mojem mnenju ne, temveč bi imela morala prihajati od spodaj. On bi jo moral povzeti, vendar ne kot klasični predstavnik, ki le razlaga, kar mu baza naroči, temveč bi moral nanjo vplivati in se z njo sporazumevati. Tudi kriznih situacij naj ne bi reševal le v razmerju do volilne enote, ki ga je delegirala, temveč tudi v razmerju do ostalih področij. Tako se je izkazalo, da je krizne situacije vsak zbor potencialni na svojem področju, ni pa bilo pravega usklajevanja. Nadomestek takega usklajevanja je bil enotni zbor delovnih skupnosti, vendar se je izkazalo, da so prišli na površje interesi posamičnih struktur združenega dela. Te razlike naj bi premostili z usklajevanjem v vseh fazah, od zakonske iniciative pri urejanju nekega področja do zadnje faze zakonskega predloga. Seveda pa ostaja vprašanje oblike telesa, v katerem naj bi tako usklajevanje potekalo.

Tribuna: Morda v "enodomni" skupščini. Eden izmed predlogov je, da bi zvezna skupščina imela samo en zbor - "dom" ali pa da bi vztrajali na več "domovih" tudi v republiških skupščinah?

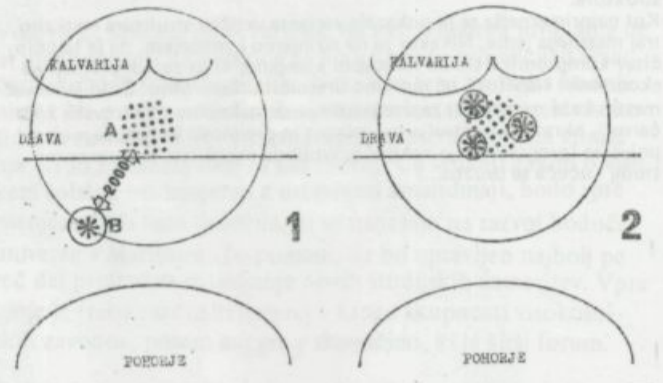
Polič: Mislim, da je pozitivno vztrajati na več "domovih" v republiških in občinskih skupščinah. Jasno je namreč, da je potreben zbor, ki bo izražal politično strukturo, in zbor, ki bo izražal vse druge oblike združenega dela. To bi bil zbor samoupravljalcev, morda pa bi se pojavil še kak zbor, ki bi predstavljal neposredno strukturo gospodarstva. Pač pa bi bilo mogoče reči, da gre morda za večinsko mnenje glede "enodomnosti" zvezne skupščine. Vendar pa bi se spremenila kvaliteta delegacije. Delegacija bi namreč vsebovala dva elementa: en del delegacije bi predstavljal državniški element - predstavništvo republike ali pokrajine kot federalne enote - drugi del delegacije pa bi predstavljal združeno delo. Seveda pa bo oblika narekovala pristojnost telesa.

Tribuna: Zanima me določanje delegatov. Politične strukture mislijo, da je najbolje posredno določanje delegatov, medtem ko je bazi bolj všeč neposredno delegiranje.

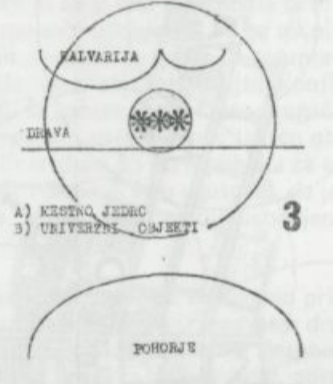
Polič: Mislim, da naj bi bile volitve v politično predstavništvo posredne, ker gre za predstavnike političnih struktur, družbeno političnih organizacij od občin do republiških ustanov, medtem ko naj bi bile volitve organizacij združenega dela neposredne. Takšne naj bi bile volitve na nivoju republike, medtem ko naj bi bila v zvezni skupščini delegacija republiške skupščine.

Tribuna: Kakšna bi bila v tem sistemu vloga družbeno političnih organizacij?

Polič: Vloga družbeno političnih organizacij je v ustavi že deloma izoblikovana, in to ne samo pri volitvah, temveč nasploh pri graditvi skupščinskega sistema. Vloga družbeno političnih organizacij je zelo visoka, ker se te v veliki meri vplivajo na delo delegacij, kajti delegacije izolirane od družbeno političnega življenja v družbenopolitičnih organizacijah ne morejo dejansko predstavljati tistega, kar bi morale. Pred vsem imam v mislih SZDL in sindikate kot predstavnike delavstva. Sedaj je vloga sindikatov zelo velika predvsem pri sklepanju kolektivnih pogodb, in to je velik napredek, ker te kolektivne pogodbe po vsebini niso enake kolektivnim pogodbam, kot jih imajo v kapitalističnih

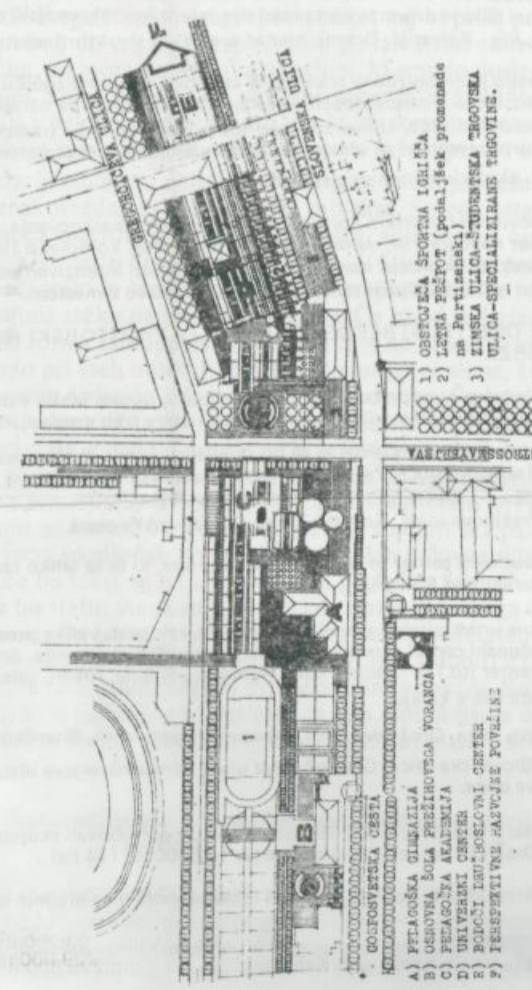

V teku je izdelava druge študije, ki naj konkretnje pokaže lokacijsko politiko izgradnje nove univerze v Mariboru. V sodelovanju z urbani stičnim zavodcm MB, bi določili možne lokacije, in kot konstante vnesli v zazidalni načrt mesta. Pred nami je gradnja pedagoške adake miije. Kje iskati ožjo lokacijo?

Konceptcija, nakazana v globalni študiji št. 1, govori o radialni koncentraciji skupnih kapacitet proti središču in obratno. V tej shemi smo lokacijo pedagoške akademije predlagali v Kareju pod Kalvarijo. Izbrali smo jo kot skrajno oddaljeno od univ. središča. Razvojnna skica mariborske univerze kaže na sorazmerno počasno širitev programa, kar bi v smislu prve študije pomenilo počasno zgoščevanje univerzitetnega tkiva. Vsiljuje se misel, da bi bila idealna možnost razvoja taka, ki bi omogočala nenehni kontakt med univerzitetnimi sklopi, se pravi rast iz jedra navzven.

teh misli smo pristopili k iskanju ožje lokacije pedagoške akademije, ki bi potemtakem morala biti čim bližja bodočemu rektoratu, knjižnici, univ. središču ter bi predstavljala zametek družboslovnega centra. Nu diti bi morala dovolj široke možnosti za nadaljnje širjenje v smislu prostorskega razvoja! Za študijsko skupino Peter Gabrijeičič

L.Planko

7 TEZ K SLOVENSKEMU CROCEJANSTVU

I
Crocejanstvo je šteto med normativno-kritične (estetske teorije) znanosti.

II
Kot znanost ima svoj objekt: literarno delo. Kot normativna kritika izračunava prilagojenost, ustreznost umetnine glede na "estetsko vrednost". Kot estetika je koristivenski oboževanje ideologije: pazno buržoaznega ideologema humanizma.

III
Humanizem kot ideologija mistificiranega, samozadostnega in zato zlaganega Človeka-Umetnika ali Človeka-Kritika. Humanizem kot ekspanzija in eksteriorizacija človeka, razumljivega s horizonta novoveškega pomena subjekta. Humanizem kot navidezno ukijanjanje človekove odločenosti in njegove raz-središčenosti v konstelaciji človek-v-svetu, svet-v-človeku: prek proklamiranja njegove središčne pozicije.

IV
Crocejanska estetika je izvedena iz etike: morala poznega meščanstva je mistificirana v Moralo, v absolutizirano (pa) moščiško hipokritično moralčnost.

V
Crocejanska estetika je Estetika: literatura se nateza na določeno (crocejanski) estetski model, ki je večer in vseže: ni pa zmožen refleksije implicitnih ali eksplisnih faktorjev, ki ga določujejo ali pogojajo. Ravno to mu omogoča nastopati v imenu (večne in nespremenljive) Morale in Estetike. Ena bistvenih dimenzij - zgodovinskost - je odmišljena.

VI
Crocejanstvu kot znanosti manjkajo temeljni instrumenti in kritični za selekcijo podatkov, za njihovo dimenzioniranje (klasifikiranje po dimenzijah), na mesto teh instrumentov stopajo nepreverjene in nepreverljive ideološke/ideologizirane postavke iz kognitivnosti, neselektivnosti podatkov ustvariemo talizanski modus in vrednotni sistem napuščata bolj lubni in terpretacije: v praksi se to dogaja kot "opravičevanje" in "opravičevanje", kot pristajanje na tisto, česar je čas (ki je v se mem modelu abstrahiran) že zagotovil "estetska vrednost". Ideologija se torej s crocejanstvom dogaja kot znanost.

VII
To, da se prodaja kot historični materializem, je dvojna perverzija slovenskega crocejanstva.

BELO PISMO IZ ŠKOFLJICE

(Za pisma bralcev: "ODMEVI NA")

Spomladansko obdobje kuga je pripravilo tiste, ki držijo evinčnik kot taktirko, v vdani molk popravljanja posledic privatnih vojn. To si mislim. Signature pisanja političnih šal, usmerjene od silf kongresov. Določevalcev nagrobnih kamnov mi šljenja, zdaj ostajajo v katalogih, in jaz bi dvomil, davem kaj poučnega. Kako naj se črta ta ali ona strast, mora vedeti pevec iz lastne izkušnje. (To si tudi mislim). Še najbolje se reče: enemu Bog v roko da veslo, drugemu teslo. To sicer ni niti materializem, kaj šele empiriokriticizem, je pa dober za pik v natečaju za najbolj konjski zelodec slovenskih kultur nih samoopravljalcev.

Več skrbi me zdajle hudo vije.
Ali so se Vidmarju kože prijele?
Ali Taras kdaj večerja kaj močnatega?
Ali Majer v kinu sedi v prvi vrsti?
Ali Mikeln prebere najprej konec kriminalke, nato pa šele na slovo? Vse te stvari še niso obdelane.

Pojdi v božjem imenu, nam je beračem večkrat rečeno. In gremo. Ampak pozabljate, da teh važnih stvari še ne vemo.

Rešitev bi bila morda v tem, da bi nujno potrebno uvedli pred smrtne nagrobne govore, samo, kdo bo potem sploh hotel v jamo. Ta droben pomislek že poruši prijazen predlog. Pa nič.

Šepetajo, da jih gre več kot tretjina samo zato, da bi poslušali svoje pogrebne govore.

Kuga torej vzame taktirko v roko, in nas odreši. Mi se damo složno skupaj cepiti, tri dni ne pijemo, zato jasno, zbolimo.

To je potem normalna reakcija, in se nas je prijel. Cepivo je pravzaprav ekstrakt božje kazni, nenevaren, vendar stereo pogled v božjo kuhinjo, in ta nas preventivno kaznuje, ne da bi jenjali vdihavati sladkosti živega sveta. Tako ostanemo na tem koncu, pa še za onega malo poizvemo, in to je tudi znana praksa tistih tovarišev komunistov, ki farbajo pirhe za prvi maj. Same rdeče, takorekoč s plačano članarino se jih lahko nažre. Vendar, kam misel? Stoj!

Zadnjič so skušali imeti nihilisti zborovanje. Kaj se je zgodilo? Jasno, ni se jih videlo, saj je vse nič in nihilisti so nič. Zgodba o nevidnem človeku, čtivo od WELLSA, je seveda zgodba o nihilistu, in ta je tako nevaren, da ga šele mrtvega spet vidimo. Samo mrtvi nihilisti so zato res vidni in dokazani nihilisti, zato jih je nujno potrebno nekaj pobiti, da jih zagledamo in s tem dokažemo njihovo krivdo.

Ta spis pišem na Škofljici. Tam organiziram žilav gvarilski upor, ki bo, upam, prerasel v splošno vstajo.

Tudi izloženik sem že bil, zato naj mi bralci oprostijo, da se težko spomnim, v tem stavku, kaj sem pisal v prejšnjem. To privilegirano stanje duha, znamenje božjega kraljestva, sem brez plačno dobil s skrbnim prebirčanjem poročil o napredku znanosti pri odkrivanju nihilistov. Ja, to zdaj kapiram. Samo z narodom mi še ni vse jasno. To bo takrat, ko bom dosegel višji čin paranoika. Kupil bom barometer in pričel pisati dnevnik. Kakor Levstik. (Eden od naših.)

Stanje kuge in stanje barometra.
Stanje moje in stanje njihovo. V tesni zvezi.

AZ

SPOŠTOVANI KOLEGA MILAN JESIHI

Oglašam se ti z nenavadnim prispevkom. Nisem in ne bom miren ob pisanih nekih Matjažev Kocbekov, nosilcih zavrtih kromosomov in zaletava, da ne rečem pijansko-opojne ne premišljenosti.

Tudi jaz sem pesnik, in pripravljen sem braniti stališče svoje prisotnosti. Nisem nikakrjan Potohovec v izvedbi ruženih ljubljanskih sleporilov. Sin slovenske matere sem in tega ne skrivam. Znam vse slovenske pesmi in jih tudi prepavam, vendar le v goločeni družbi, na pa v gostičih ali po brucova njih in zborovanjih. Pojam prek svoja pozicije in te samo ljubljani in blizkim osebam.

Jaz nisem imitir meščanske blaznosti, jaz sem vonj slovensko prsti in žiljavih dlani (prodanih dlani). Nikoli si ne oznam bezati v tuje knjige in njihovo pokvarjeno miselnost, ki prihaja iz korit malomeščanske družbe. Sem slovenski znanstvenik in moja zemlja je osnovna enačba in "svatost" giba me, zato gadej tudi pišem in dajem nekaj razgledanemu in trpečemu Slovincu.

Mi Slovenci smo zatirani in ponižani, o tem sem pripravljen, ne spričo naše majhnosti, temveč spričo majhnosti našega dragulja. Ta natiranost bi se dala zlahka očiščiti in retala bi tista manj bliska zrovnost, in združovljen bi zarit s plugom v našo prebičano kulturo.

Dajmo tem zastupljenim kulturnikom zrati prst in njene originalne, v stoletji prepocene osnove. Najsi M. K. in njemu podobni ogledajo našo silo po ohranjenosti in zavdeli se bodo svoje majhnosti.

Simon Dobravac

Milan Jesih

UREDNIKOVA BESEDA

Kolega Simon in prijatelj Matjaž, prishnuta mi kljub temu, da je tako očitno jasno, da ne morem položiti dlani levece na čelo enega in dlani desnice na čelo drugega.

Kolegi Simonu lahko odgovorim, da sem pisma Matjaža Kocbeka začel objavljati po temeljitem premisleku in z jasno zavestjo, da bodo spocela v marsikaterem duhu gnev; poleg potrjevanja, kuga je razprostiranje Matjaža Kocbeka deležno, se gotovo v mnogo hišah rojevajo strelice mrznejve strasti, v resnici veslam, če rečem, da je prihajanje Matjaža Kocbeka tudi brigada zoper mene in marsikaj, kar poznam z naklorje nostjo. Toda: ali ni edvinjena uniforma razdivjone glasbe, ki si jo z menoj kolega Simon dobil, tudi ti - ali niso roznate krste nesvobode obdenem tudi simbol tvoje in moje in vseh nas nemiljivosti; ali smem reči, da ne minemo, dokler ne mine dan? Da pojemo, dokler nas ne sprejmejo livrirani šakali na pragu brezskrbnosti?

Ko me odgovarjanje vodi v spraševanje samega sebe, nimam umite misli: zblaznela fantozmogorija češenj in njihovih časov sprašuje tudi vaju (kakor mene in sleherno dlako moje klepetave zamišljenosti), zakaj smo se enkrat lahko izvili iz divjosti svojih brazd in ujeli skodelo zatohle praznine, ki se je v tem ravno izlivala iz nas, ter jo podarili mrtvorojnim pivcem kobiljega seča. Ni potrebno reči, da so gazi v blatu ne zaradi kočic, ki so tudi tam posejane, in ne zaradi gazi samih, marveč zaradi blata. Ni potrebno reči, da z gazmi ne hranimo poletja za črve, marveč za ptice.

Ne postavljam se v bran Matjaža Kocbeka in kolega Simon, tudi, tvojih zvezd večidel ne maram sprejeti za svoje potoka ze, ko sem, toda moram ti reči, da se je usedlo v najgloblje korenine mojega predihovanja prepričanja, da ti ne gledaš več na armaturno ploščo in da je ogenj preživel tvojo misel že tisto še mračno jutro, ki si ga ti sicer že pozabil, a te do ločuje, ko mu (ognju) je napovedala (misel) boj do konca bolečine; konec pa je lahko samo eno.

Brez teženj po apologetstvu ali vsevednosti zlatosti sredine izrekam s svojim glasom, da sem vznemirjen, ko se me polašča misel, da je začetek mimo; da smo romarji v katarzo, v lastni lajež. Kolega Simon in prijatelj Matjaž, zato vaju spodbujam, da govorita še naprej, in vaju prosim, da mi dovolita poslušati, kako tečejo vse te nikdar tesane, vedno svobodne širokosti tudi v mojo miselno plazmo.

Matjaž Kocbeka prosim, da v bistvenih postavkah sam odgovori Simonu Dobravcu.

Svojo zahvalo naslavljam na vse, ki so vsaj samo za hip pomišlili, da bi tudi sami razprostrli roke in zadihali v sadovih našega časa.

ZUMOV PREDLOG ZA KRITIČNO PREDAVANJE OB BOJU ZA ZATIHANJE STANDARDA IN NESLOVENSKE KULTURNE IDEOLOGIJE

I. del

Moj ljubljani narod, dragi Robert! Ob premišljenem, skrbno načrtanem in samo po naši volji opravljenem prehodu v stilizirana sedemdeseta leta dvajsetega stoletja, mi je ljubo povedati vam besedo, misli - eno, dve o kulturi tega naroda, o kulturni levici in kulturni desnici - o kulturi leve in kulturi desnice. Opozoriti bi vas hotel še na izbrane misli, ki se mi vžigajo ob bridki problematiki našega standarda.

Kultura in standard hočem imenovati v isti sapici, ker sta v svoji današnji podobi in stanju posledici nesmotrne požrtnosti in bedastega posnemanja, npr. pokvarjenosti in seksualistične izkrivljenosti, ki se jim tako nekritično in v zaskrbljenost zbujajočem obsegu vdanja nižje in srednje plasti tega naroda in njegovih "kulturnih delavcev". Pa poglejmo, kaj je s standardom. Ko nam je v letih pomanjkanja in gospodarskih težav vsem prijal koruzni krah, so nižji in srednji sloji nase dali zapadni propagandi, ki bi jo takrat lahko imenovali: čokoladna, zvečilnogumijeska, najlonka, pet do desetdolar ska in šele na koncu svojega trajanja tudi avtomobilska. Tako je del našega naroda, ki smo ga (sicer ne povsem ustrezno) pomenovali nižja in srednja plast, prazni svet vrednot, ki smo ga s takšno intenzivnostjo živeli mi, preprosta košta, in gvanti iz narodnih magacinov in naproz mu niso bili po volji, začel se je galop, ki ga danes m o r a m o zavoljo narodove rešitve ustaviti. Čik gumi je zamenjal viski, penena najlonka imenitne obleke tujih modnih kavk, avto je dopolnila vredenica, pa še te preklete mašine, ki iz slovenskih kuhinj preganjajo pojočo suvarico služkinj in kmečkih gospodinj, in jo zamenjujejo z nemogočo analskičimo bezzikanja, zuuuuanja in drrrkanja.

Tako mi rano že sedaj videti posledice neodine nepostojnosti, ko smo v preteklosti smo opazovali realiziranje kulturnih aspiracij, ki so jih kazale nižje in srednje plasti tega naroda. Onprimo svoje domove razvednim pogledom naših občanov, ki jih je že skoraj zaslužil bog standard, in pokazimo življe nje, ki pa vedno zvezo krave in tešajo vrednote duha, kulture, lepote in skromnosti - stari data vredna vodila, ki smo si jih iz ali namesto praznega bliščnega plena in sintetičnosti in kaj o kulturi in njenem izrazu? Tudi ta je postala žrtev pokvarjenosti najnižjega razreda kulturnega lumpenproletariata. Premalo mu je bilo, kar smo mu pokazali s prstom priporočili in kar mu po promislu in temeljeno odsvetovali da morda prepustevali. In vsi kar smo tako pronidivno spazili pri izrojenem nastanju za standardom, se je pojavilo tudi tu. Spet so naša malo opravila zločinski posredniki. Na šemu našega časa lumpenproletariata je bilo sporočeno, da je nekje v svetu stala v človeški pameti, da ljudje težkih del postopajo in posadajo na oštarjih in da nekateri celo govore in pišejo besede - jebi se, kurc pa tudi pizda. Tako se jim je v hipu zazdelo, da je pri nas marsikdo ogoljufan - zato v stiski in pobit, prestrašen - zato zmeden in napadalen, izdan - zato obupan. Niso nas hoteli pogledati, da bi videli, kako je lepo in hvaležno pri nas B I T I.

Podrekali so vse, česar so se lotili. S prstom hočemo pokazati na vse, ki so z narodom in njegovo kulturo ravnali kot svinje z mehom, da jih bo lahko zdravo jedro javnega mnenja odrlo na meh. Tako.

